

SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM NAUKOWEGO
PT. „THE RULE OF LAW AROUND THE WORLD”
POŁĄCZONEGO Z PROMOCJĄ KSIĄŻKI
INTERNATIONAL PROSECUTORS
ORAZ UROCZYSTOŚCIĄ DZIESIĘCIOLECIA ISTNIENIA
INSTYTUTU NA RZECZ PAŃSTWA PRAWA
LUBLIN, 8 GRUDNIA 2012 ROKU

Seminarium naukowe poświęcone idei państwa prawa, zorganizowane przez Katedrę Prawa Międzynarodowego i Amerykańskiego KUL, Katedrę Nauk o Polityce KUL, Stowarzyszenie Prawa Międzynarodowego (ILA) Grupa Polska oraz Fundację na rzecz Państwa Prawa, odbyło się 8 grudnia 2012 r. w Collegium Iuridicum KUL.

Konferencja składała się z trzech części: promocji książki pt. *International Prosecutors* (pod redakcją dra Luca Reydamsa, prof. KUL), seminarium naukowego „The Rule of Law Around the World” oraz prezentacji działalności Instytutu na rzecz Państwa Prawa w latach 2002-2012.

Konferencję otworzył dr hab. Andrzej Herbet, prof. KUL, prodziekan Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL. W imieniu władz wydziału powitał wszystkich prelegentów i gości, fundatorów Instytutu na rzecz Państwa Prawa, przedstawicieli Rady Programowej. Podkreślił wielowątkowość i symboliczność tego wydarzenia. Następnie głos zabrali dr Tomasz Sieniow, dr Kinga Stasiak i dr L. Reydams, prof. KUL.

Sesji panelowej przewodniczył dr T. Sieniow, prezes Zarządu IPP. Na wstępie powitał gości: dziekana WPPKiA A. Herbeta, Marzenę Strok-Sadło (przedstawiciela wojewody lubelskiego), Jerzego Kaczmarek (przedstawiciela Marszałka Województwa), Zdzisława Sadurskiego (prezesa Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego), sędziego Adama Czerwińskiego z Krajowej Szkoła Sądownictwa i Prokuratury), gen. Jarosława Frączyka (komendanta Nadburzańskiego Oddziału Straży Granicznej), dr hab. Annę Przyborowską-Klimczak, prof. UMCS (dziekana Wydziału Prawa UMCS, członka ILA), dr hab. Elżbietę Szczot (kierownika Katedry Nauk o Polityce KUL), dr Delaine’a Swensona, prof. KUL, fundatora IPP i kierownika Katedry Prawa Międzynarodowego oraz Amerykańskiego KUL, a także fundatorów IPP: adwokata Marka Siudowskiego i Arkadiusza Siechowicza.

Dr K. Stasiak powitała wszystkich uczestników konferencji w imieniu Polskiej Grupy Stowarzyszenia Prawa Międzynarodowego (ILA) oraz podziękowała dr. hab.

L. Reydamowski za wkład w rozwój Międzynarodowego Prawa Karnego, a także przedstawicielom IPP za zaangażowanie na rzecz promowania idei państwa prawa w Polsce i za granicą.

Książkę pt. *International Prosecutors* zaprezentował jej redaktor – dr Luc Raydams. Jak podkreślił, jest ona dziełem wspólnej pracy trzech redaktorów oraz piętnastu współpracowników z całego świata. Pomysł napisania książki zrodził się około 5-6 lat temu i miał na celu zbadanie jednego z elementów sądownictwa międzynarodowego – oskarżyciela w trybunałach międzynarodowych. Dotychczas literatura przedmiotu niewiele miejsca poświęcała tej instytucji. W książce ukazano rolę oskarżyciela, który *de facto* jest jednym z najbardziej aktywnych i najważniejszych elementów międzynarodowych trybunałów karnych. Dr Reydams mówił także o trudnościach związanych z powstawaniem książki.

Po prezentacji dzieła odbyła się dyskusja panelowa, którą kierował dr D. Swenson. Kolejno głos zabrali: D. Swenson, który mówił o idei państwa prawa; T. Romer (SSN i przewodnicząca Rady Programowej IPP) zauważyła, iż pojęcie państwa prawa jest trudne do zdefiniowania lub wręcz niedefiniowalne. Prawo natomiast jest stworzone po to, by prowadzić ludzi ku dobru. Podkreśliła zasadę niezawisłości sędziowskiej oraz doniosłość zbioru zasad z Bangalore.

Dr K. Stasiak członek ILA, adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Amerykańskiego KUL, mówiła o konflikcie w Sierra Leone i o międzynarodowym trybunale dla Sierra Leone. Na szczególną uwagę zasługują mechanizmy *transitional justice*. Są to mechanizmy zadośćuczynienia ofiarom i kary dla przestępców. W Sierra Leone w latach 1991-2002 miała miejsce bardzo brutalna wojna domowa, dlatego istotne jest odnalezienie ludzi, którzy popełnili zbrodnie wojenne i przeciwko ludzkości. Ważne jest również pojednanie i zadośćuczynienie ofiarom, choć to nie wszystko. Równie ważna jest pewność otrzymania odszkodowania. Na mocy traktatu pokojowego z Sierra Leone powołano Komisję Pojednania, Prawdy i Sprawiedliwości. W praktyce powstały dwie specjalne instytucje: Komisja Pojednawcza i Sąd Specjalny dla Sierra Leone. Pojawiła się kwestia, która z tych instytucji jest ważniejsza i która powinna być lepiej finansowana. Główny problem skuteczności sprawiedliwości międzynarodowej tkwi nie w instytucjach prawnych, ale w kondycji finansowej państwa. Sierra Leone jest jednym z biedniejszych państw świata, a bez pieniędzy trudno mówić o przestrzeganiu tam zasad państwa.

Dr L. Reydam, prof. KUL mówił o sądach i trybunałach międzynarodowych, nie tylko karnych. Podkreślił, iż ostatnie dwie dekady były legitymacją i osądzeniem światowej polityki. Wzrost znaczenia prawa międzynarodowego w tym czasie został zainicjowany przez państwa Europy Zachodniej i Stany Zjednoczone. Autor odniósł się do przyszłości sądownictwa międzynarodowego. Zauważył, że coraz bardziej aktywne są Chiny, które w społeczności międzynarodowej, a w szczególności w strukturach ONZ, zajmują odmienne od reszty świata stanowisko, twierdząc, iż problemy sprawiedliwości międzynarodowej są wewnętrznymi sprawami państw. Podobnie Indonezja, Pakistan i Indie. Co to oznacza? Holandia wspierała wprowadzanie idei państwa prawa w Rwandzie, ale czy była to skuteczna polityka? Przyszłość w kontekście skuteczności sądownictwa międzynarodowego pozostawia więcej pytań niż odpowiedzi.

Sędzia Teresa Romer odniosła się do idei sprawiedliwości wyrównawczej. Sprowadza się ona do tego, że za najważniejsze nie jest uznawana izolacja przestępców, ale stworzenie im możliwości zrekompensowania krzywd, które wyrządzili. Jej zdaniem jest to sprawiedliwość przyszłości.

Następnie dr D. Swenson, prof. KUL omówił „zasady państwa prawa”. Zauważył, że jest to stwierdzenie często powtarzane, ale trudne do zrozumienia. Jest bowiem różnica między *rule of law* i *rule by law*. *Rule by law* (rządy za pomocą prawa) oznaczają, że „ja mam władzę i stanowią prawo”. *Rule of law* natomiast oznacza, że nikt nie jest ponad prawem. Prof. Swenson, badając – w ramach projektu dotyczącego wdrażania idei państwa prawa – sytuację ponad 30 państw (wśród których znajdowały się wszystkie były republiki radzieckie), zauważył, że głównym problemem wprowadzenia w życie zasad państwa prawa było dziedzictwo poprzedniego systemu. Podkreślił, iż musi minąć kilka pokoleń, aby wprowadzenie w życie tych zasad było możliwe. Kolejny problem poruszony przez niego w wystąpieniu dotyczył rozbieżności między przepisami konstytucji a praktyką. Przykładem państwa, któremu udało się wprowadzić zasady państwa prawa, była Gruzja za rządów prezydenta Micheila Saakaszwiliego.

Następnie odbyła się dyskusja. Na pytanie publiczności, czy Chiny – jako nowe supermocarstwo – mają szansę być państwem prawa, dr Swenson odpowiedział, że partia komunistyczna w Chinach jest tylko z nazwy, natomiast władza ściśle kontroluje obywateli poprzez wiele środków, w tym kontrolę informacji. Kolejne wątpliwości dotyczą silnego nacjonalizmu chińskiego.

Dr hab. A. Herbet, prof. KUL zauważył, że nie można poprzestawać na formalnym podejściu do przestrzegania prawa; prawo może bowiem być złe. Pytał, w jakim stopniu mechanizm sprawiedliwości wyrównawczej może się okazać efektywny? Udzielając odpowiedzi dr K. Stasiak zauważyła, że społeczność międzynarodowa docieka, kto powinien płacić: osoba skazana (której udowodniono winę) czy państwo (nieraz bardzo ubogie), czy może społeczność międzynarodowa? Czy mechanizm Funduszu przy Międzynarodowym Trybunale Karnym okaże się skuteczny? Jest to wątpliwe, ponieważ mamy wiele tysięcy ofiar konfliktów zbrojnych i nie ma jednego sposobu kompensacji. Pojawia się też następujący problem: czy ważniejsza jest kompensacja ofiar, czy uchronienie państwa przed bankructwem? Jak stwierdziła T. Romer, sędzia nie ma wpływu na to, jakie jest prawo, ale powinien orzekać według własnego sumienia, co może przynieść mu jednak problemy.

Kolejna część seminarium dotyczyła genezy i działalności Instytutu na rzecz Państwa Prawa. Część tę poprowadził dr T. Sieniow (prezes Zarządu IPP). W wystąpieniu przedstawił główne cele i inicjatywy Instytutu, którymi są m.in.: organizowanie praktyk dla studentów, stworzenie kliniki prawa, ochrona praw uchodźców. W latach 2002-2003 IPP zorganizowała Letnią Szkołę Praw Człowieka oraz konferencję pt. „USA po 11 września”, zaś w 2005 r. odbyła się konferencja dotycząca prawa pracy i wspierania praw kobiet. W 2006 r. Fundacja otrzymała fundusze unijne na promowanie państwa prawa, dzięki którym prowadziła szkolenia prawne, w tym szkolenia *street law* (prawa na co dzień). W 2007 r. uruchomiła program „Public Interest Law”, w 2008 – wspierała reformę prawa w Chinach i w Gruzji. W 2009 r. rozpoczęła program „Leadership” Lublin. W latach 2010-2012 realizowała

dużą liczbę projektów i grantów, głównie z funduszy unijnych. Najważniejszy był program pomocy prawnej dla osób biednych na Lubelszczyźnie (Lublin, Świdnik, Krasnystaw, Kraśnik).

Zaprezentowano również statystyki dotyczące liczby zorganizowanych konferencji, przeprowadzonych szkoleń, wydanych publikacji, zatrudnianych pracowników, spraw i sponsorów. W ciągu dziesięciu lat IPP zorganizował 19 konferencji, 49 szkoleń, wydał 17 publikacji książkowych. Zatrudnił około 30 pracowników i zaangażował około 500 wolontariuszy. Warte podkreślenia jest to, że Fundacja prowadziła 8655 spraw.

Na koniec konferencji Marzena Strok-Sadło (przedstawiciel wojewody lubelskiej) odczytała list gratulacyjny dla Fundacji od Wojewody Lubelskiego Krzysztofa Hetmana, zaś Jerzy Kaczmarek (przedstawiciel Marszałka Województwa) – list gratulacyjny od Marszałka Województwa Krzysztofa Grabczuka.

Lech Buczek
Katedra Nauk o Polityce KUL

SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI KANONISTÓW KIELCE, 5-7 WRZEŚNIA 2013 ROKU

W dniach 5-7 września 2013 r. w Kielcach odbyła się Międzynarodowa Konferencja Kanonistów „Przynależność do Kościoła a uczestnictwo wiernych w życiu publicznym” pod patronatem ks. bpa prof. dra hab. Kazimierza Ryczana, zorganizowana przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Kurię Diecezjalną w Kielcach, Wyższe Seminarium Duchowne w Kielcach, Świętokrzyski Instytut Teologiczny, Katedrę Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL oraz Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL. Na miejsce obrad wybrano Wyższe Seminarium Duchowne w Kielcach. W Konferencji uczestniczyli kanoniści i hierarchowie z Polski oraz zaproszeni goście z zagranicy: kard. Francesco Coccopalmerio – Przewodniczący Papieskiej Rady Tekstów Prawnych, ks. bp Marian Buczek, a także ks. Antonii Dziemianko – biskup Diecezji Pińskiej, Sekretarz Konferencji Episkopatu Białorusi.

Podczas otwarcia obrad przemawiali ks. prof. Kazimierz Ryczan, biskup kielecki, honorowy przewodniczący Konferencji, oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. Ksiądz Biskup, wprowadzając w tematykę konferencji, powiedział, że w dobie, kiedy sekularyzm staje się systemem i sposobem na życie, brakuje natomiast miejsca dla religii w kulturze i przestrzeni publicznej, pytanie o uczestnictwo w życiu publicznym ludzi, którzy należą do